

Врз основа на член 128 став 2 од Законот за полиција (“Службен весник на Република Македонија“ бр. 114/2006), министерот за внатрешни работи донесе

КОДЕКС НА ПОЛИЦИСКА ЕТИКА

I. ОПШТА ОДРЕДБА

Член 1

(1) Со овој кодекс се определуваат начинот на однесувањето, работењето и целите на Полицијата, правните основи на полициската функција, односот на Полицијата и кривичните правосудни органи, организацијата на Полицијата, квалификациите, процесот на селекција, вработување и обука на полициските службеници, правата на полициските службеници, полициските интервенции, одговорноста и контролата на полициските службеници, истражувањето и меѓународната соработка на Полицијата, со цел почитување на основните принципи и препораки содржани во Европскиот кодекс на полициска етика, усвоен од Комитетот на министрите на Советот на Европа на 19.09.2001 година.

(2) Полициските службеници треба да се придржуваат кон одредбите на овој кодекс.

II. ЦЕЛИ НА ПОЛИЦИЈАТА

Член 2

Основни цели на Полицијата, согласно принципот на владеење на правото се:

- заштита и почитување на основните слободи и права на човекот и граѓанинот гарантирани со Уставот на Република Македонија, законите и ратификуваните меѓународни договори;
- заштита на правниот поредок;
- спречување и откривање на казниви дела;
- преземање мерки за гонење на сторителите на казниви дела и
- одржување на јавниот ред и мир во општеството.

III. ПРАВНИ ОСНОВИ НА ПОЛИЦИСКАТА ФУНКЦИЈА

Член 3

Надлежностите на Полицијата и нејзината организација се утврдуваат со закон и подзаконски прописи.

Член 4

Полициските интервенции секогаш се изведуваат во согласност со закон и ратификуваните меѓународни договори.

Член 5

Полициските службеници своите работни задачи ги извршуваат во согласност со закон и истите подлежат на редовни правни постапки и санкции.

Член 6

Полициските службеници подлежат на законодавството кое важи за сите граѓани во Република Македонија, освен во случаи утврдени со закон, во интерес на соодветно извршување на полициската функција.

IV. ПОЛИЦИЈАТА И КРИВИЧНИТЕ ПРАВОСУДНИ ОРГАНИ

Член 7

Полицијата е една од четирите компоненти од кривично-правниот систем, со јасно дефинирана надлежност во однос на функциите на Јавното обвинителство, судот и казнено-поправните установи.

Член 8

Во процесот на спроведување на нејзините надлежности, Полицијата воспоставува функционална соработка со јавен обвинител и истражен судија.

Член 9

Полицијата во рамките на својата утврдена надлежност, ги почитува принципите на независност и самостојност на судот и непристрасност на судиите, почитувајќи ги сите одлуки донесени од судовите и овозможувајќи го нивното извршување.

Член 10

Полициските службеници ја почитуваат улогата и функцијата на адвокатот (бранителот) во преткривичната и кривичната постапка, овозможувајќи остварување на правото на одбрана преку ефикасна правна помош на лицата повикани, приведени или лишени од слобода.

Член 11

Полициските службеници не ја преземаат улогата на затворски персонал, освен во воена и вонредна состојба.

V. ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПОЛИЦИЈАТА

Член 12

Полицијата е организирана со цел да ја промовира довербата меѓу полициските службеници и јавноста, преку развивање на јавна, транспарентна и услужна функција.

Член 13

Полицијата развива висок степен на професионализам на полициските службеници, преку извршување на полициските работи согласно принципите на граѓанското општество.

Член 14

Униформата и посебната опрема на Полицијата, како и полициските станици се лесно препознатливи, што овозможува отвореност и транспарентност на полициската организација.

Член 15

Полицијата ужива оперативна независност од други државни органи или институции, особено политичка независност при извршувањето на своите овластувања, за што има целосна одговорност.

Член 16

Полициските службеници на сите нивоа се лично одговорни за своите активности, превиди и пропусти, како и за наредбите добиени од претпоставените и оние дадени на подредените.

Член 17

Полициската организација обезбедува јасна хиерархија на команди во рамките на Полицијата, при што секогаш е можно да се определи кое надредено лице има крајна одговорност за дејствијата или пропустите на полициските службеници.

Член 18

Полицијата се организира согласно принципот „Полициско работење во зедницата“ („Community policing“), што овозможува воспоставување односи на релација Полиција - јавност, а со тоа и ефикасна соработка со други државни органи, единици на локалната самоуправа, здруженија на граѓани и граѓаните.

Член 19

Полицијата објективно ја информира јавноста во врска со своите активности, согласно принципите на доверливост на податоци (кои се почитуваат во насока на заштита на личниот интегритет на граѓаните, почитување на принципот на презумпција на невиност, како и заради причини на водење на кривичната постапка и сл.). За таа цел се воспоставуваат професионални постапки за контакт со медиумите.

Член 20

(1) Со полициската организација се утврдуваат ефикасни мерки за обезбедување на интегритетот на полициските службеници, особено во делот на заштита на основните слободи и права на човекот и граѓанинот гарантирани со Уставот на Република Македонија и ратификуваните меѓународни договори.

(2) Полициските службеници го почитуваат и унапредуваат степенот на полициска култура, согласно стандардите на однесување предвидени во законите и подзаконските прописи.

Член 21

(1) Заради одржување на стабилен полициски интегритет, како и правилно работење на Полицијата согласно принципот на владеење на правото, на сите нивоа во рамките на полициската организација се воспоставуваат ефективни мерки за ефикасно спречување и борба против корупцијата, преку дефинирање на корупциското однесување и воспоставување на организациони структури и контролни механизми за борба против корупцијата.

(2) Полициските службеници не треба да се постават во материјална или друга зависност од други лица или органи.

(3) Полициските службеници не смеат да ги користат службените овластувања со цел стекнување лична корист.

VI. КВАЛИФИКАЦИИ, СЕЛЕКЦИЈА И ВРАБОТУВАЊЕ ВО ПОЛИЦИЈАТА

Член 22

Полициските службеници се вработуваат врз основа на личните квалификации и искуство, во согласност со условите за избор и вработување определени со закон, а соодветно на целите на полициските работи.

Член 23

Квалификацијата, селекцијата и вработувањето на полициските службеници се обезбедува согласно принципите на професионалност, законитост и ефикасност во работењето утврдени согласно закон.

Член 24

Полициските службеници треба да имаат способност за разумно расудување, отворено размислување, зрелост и чувство на праведност, комуникациски способности, а за определени раководни работни места и менаџерски способности.

Член 25

Постапката за селекција и вработување на полициските службеници се заснова врз принципите на објективност и недискриминација на кандидатите од двата пола, како и на соодветна правична застапеност на граѓаните кои припаѓаат на сите заедници во Република Македонија.

VII. ОБУКА НА ПОЛИЦИЈАТА

Член 26

(1) Полициската обука, заснована врз демократијата, владеење на правото и почитување на основните слободи и права на човекот и граѓанинот, се развива согласно целите на Полицијата.

(2) Полициската обука се развива и согласно принципите на борба против расизмот и ксенофобијата.

Член 27

(1) Обуката на полициските службеници, преку различни степени на полициска едукација со јасно прецизирани цели, обезбедува профил на полициска оспособеност и култура, висок степен на иницијативност, професионалност и стручност во извршувањето на полициската функција.

(2) Полициските службеници потребно е да добијат соодветни информации од социјалната област и културата на заедницата во општеството.

Член 28

Основната обука за полициски службеник е отворена и транспарентна кон општеството, што истовремено придонесува за нејзина правилна динамика и унапредување на вредностите од членот 27 на овој кодекс.

Член 29

Основната обука на полициските службеници е проследена со редовна обука во рамките на службата, а по потреба и со специјална обука и обука за раководење во подрачја на безбедноста (менаџмент во безбедноста).

Член 30

Практичната обука на полициските службеници во врска со употреба на сила и ограничувања во однос на воспоставените принципи за човековите права, согласно закон и ратификуваните меѓународни договори, е целосно вклучена во рамките на целокупната обука на полицискиот кадар.

VIII. ПРАВА НА ПОЛИЦИСКИТЕ СЛУЖБЕНИЦИ

Член 31

(1) Полициските службеници ги уживаат истите граѓански и политички права како и останатите граѓани на Република Македонија, освен во случаи предвидени со закон.

(2) Правата на полициските службеници од ставот 1 на овој член, можат да се ограничат само кога е тоа неопходно за извршување на функциите на Полицијата, согласно закон и ратификуваните меѓународните договори за заштита на човекови права.

(3) Полициските службеници правото на штрајк го остваруваат под услови и на начин утврдени со Законот за полиција и Колективниот договор на Министерството за внатрешни работи.

Член 32

Полициските службеници, ги уживаат подеднакво сите социјални и економски права, гарантирани со Уставот на Република Македонија и ратификуваните меѓународни договори.

Член 33

Полициските службеници имаат право да се организираат во претставнички организации - синдикати, да примаат соодветна плата и имаат право на социјално осигурување, како и обезбедување со посебни здравствени и социјални мерки, согласно специфичниот карактер на полициските работи.

Член 34

Дисциплинските одлуки против полициските службеници секогаш можат да бидат оспорени од страна на судот.

Член 35

На полициските службеници кои се изложени на неосновани обвинувања во однос извршувањето на нивните законски овластувања и должности, се обезбедува бесплатна правна помош преку Министерството за внатрешни работи.

IX. ПОЛИЦИСКА ИНТЕРВЕНЦИЈА

A. ОПШТИ ПРИНЦИПИ

Член 36

Полициските службеници при постапувањето го почитуваат правото на живот на секој граѓанин.

Член 37

Полициските службеници не смеат да предизвикуваат, поттикнуваат или толерираат никаков чин на тортура, мачење, нечовечко или понижувачко постапување или казнување.

Член 38

(1) Полициските службеници можат да употребат средства на присилба само кога е тоа неопходно и само во обем што е потребен за постигнување на одредена легитимна цел.

(2) Полициските службеници нема да употребат огнено оружје, освен ако тоа е неопходно и е во согласност со закон.

Член 39

(1) Полициските службеници ги извршуваат полициските работи согласно закон и ратификуваните меѓународни договори.

(2) Полициските службеници секогаш ја верификуваат законитоста на своите планирани акции.

Член 40

Полициските службеници треба да ги почитуваат писмените и усни наредби на претпоставените, согласно закон и подзаконските прописи.

Член 41

(1) Полициските службеници ги извршуваат наредбите дадени од претпоставените, се воздржуваат од извршување на незаконски наредби и го информираат својот претпоставен за дадените и извршените наредби.

(2) Полицискиот службеник, без да страхува од санкции, ќе се воздржи од извршување на незаконски наредби кои претставуваат извршување на кривично дело.

Член 42

Полициските службеници ги извршуваат своите задачи чесно и на праведен начин, раководејќи се од принципите на непристрасност и рамноправност на сите граѓани.

Член 43

Полициските службеници го почитуваат правото на приватност на граѓаните согласно Уставот на Република Македонија и закон.

Член 44

Обработката на личните податоци од страна на Полицијата се врши согласно прописите за заштита на личните податоци и ратификуваните меѓународни договори за заштита на лични податоци, ограничено и во обем неопходен за извршување на законски обврски.

Член 45

Полициските службеници, при вршењето на полициските овластувања ги почитуваат основните слободи и права на човекот и граѓанинот како што се: право на живот, слобода на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, слобода на говорот, јавниот настап, јавното информирање и слободното основање на институции за јавно информирање, слобода на вероисповеста, слобода на здружување заради остварување и заштита на политичките, економските, социјалните, културните и други права и уверувања на граѓаните, вероисповед, правото на мирно собирање, слобода на движење и правото на сопственост, како и други слободи и права гарантирани со Уставот на Република Македонија.

Член 46

При постапувањето, полициските службеници секогаш се легитимираат, како доказ за својот полициски статус и професионален идентитет.

Член 47

(1) Полициските службеници се спротивставуваат на формите на корупција во рамките на Полицијата.

(2) Секој полициски службеник ги информира претпоставените и другите надлежни државни органи за појава на корупција во рамките на Полицијата.

Б. ПОЛИЦИСКА ИНТЕРВЕНЦИЈА

Член 48

Полициската интервенција се заснова врз основи на сомневање за извршено кривично дело за кое се гони по службена должност.

Член 49

Полицијата го почитува принципот на презумпција на невиност, согласно Уставот на Република Македонија и закон.

Член 50

(1) Полициските службеници ги почитуваат правата на лицата кои се осомничени или обвинети за сторено казниво дело.

(2) Пред донесување на правосилна пресуда, слободите и правата на обвинетиот и другите лица можат да бидат ограничени само во мера која е нужна и под услови предвидени со закон.

Член 51

Полициските интервенции се објективни и праведни.

Член 52

При полициските интервенции, полициските службеници постапуваат согласно специфичните потреби на одредени категории лица, како: деца, малолетници, жени, стари и изнемоштени лица и лица со здравствени проблеми.

Член 53

Полицијата воспоставува јасни правила и насоки за праведно спроведување на постапката со лицата кои се повикани, приведени или лишени од слобода, а особено истите да бидат информирани за причините за нивното повикување, приведување или лишување од слобода, како и за други релевантни информации.

Член 54

(1) Полициските службеници го информираат лицето повикано, приведено или лишено од слобода, на јазик што го разбира, за причините за повикувањето, приведувањето или лишувањето од слобода и за постоење на било какво кривично обвинение против истото.

(2) Полицијата ќе обезбеди преведувач во случите кога е тоа потребно во текот на спроведување на полициската постапка.

Член 55

Полицискиот службеник на јасен начин го поучува лицето повикано, приведено или лишено од слобода, на јазик што го разбира, за причините за повикувањето, приведувањето или лишувањето од слобода, како и за правото да молчи, правото да се советува со бранител за време на полициската постапка, правото на лекарска помош ако тоа лицето го бара, како и за правото да се извести член на неговото семејство или нему блиско лице.

Член 56

Полициските службеници го почитуваат личното достоинство и индивидуалните потреби на лицето кое е повикано, приведено или лишено од слобода заради постоење на основи на сомневање дека извршило кривично дело.

Член 57

Полициските службеници се придржуваат кон правилата за заштита на сведоци и нивна поддршка во текот на истрагата, особено во случаите кога постои ризик од загрозување на нивниот живот, здравје и имот, како и загрозување на интегритетот на членовите на нивните семејства.

Член 58

Полицијата ја обезбедува потребната поддршка, помош и информации за жртвите на кривичното дело, директно или преку други организации и институции, независно од неговата раса, пол, етничка, верска или друга припадност.

Член 59

(1) За времетраење на задржувањето на лицата во полициската станица заради основи на сомневање дека сториле кривично дело, полициските службеници вршат надзор над задржаното лице за заштита на неговата лична безбедност, здравствената состојба, како и попречување на обид за бегство.

(2) За приведените и задржани лица од ставот 1 на овој член, задолжително се води евиденција.

X. ОДГОВОРНОСТ И КОНТРОЛА НА ПОЛИЦИЈАТА

Член 60

Полицијата е одговорна пред државата, граѓаните и нивните претставници, преку надворешна контрола на нејзината работа.

Член 61

Државната контрола врз Полицијата е поделена меѓу законодавната, извршната и судската власт.

Член 62

(1) Во насока на развивање на односите меѓу Полицијата и јавноста, потребно е промовирање на механизми на одговорност, засновани врз комуникација и заемно разбирање меѓу полициските службеници и јавноста.

(2) Полициските службеници се одговорни за своите постапки пред граѓаните на Република Македонија.

(3) Во случај на повреда на уставните и законските права од страна на полициските службеници, граѓаните можат да побараат заштита на овие права и од Народниот правобранител на Република Македонија.

XI. ИСТРАЖУВАЊЕ И МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Член 63

Државата промовира и поттикнува истражувања за Полицијата, како од страна на Полицијата, така и од надворешни институции.

Член 64

Во интерес на поддршка на демократските вредности, етиката и човековите права и владеењето на правото, неопходно е воспоставување и одржување континуирана меѓународна соработка меѓу Полицијата на Република Македонија и полициите на европските и други земји и меѓународни организации, како: ICPO-INTERPOL, EUROPOL, CEPOL и други.

ХII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 65

Со денот на отпочнувањето на примената на овој кодекс, престанува да важи Кодексот на полициска етика („Службен весник на Република Македонија” бр.3/2004).

Член 66

Овој кодекс влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”, а ќе се применува од 11.11.2007 година.

Бр. 13.1-36868/1
4 јуни 2007 година
Скопје

Министер
за внатрешни работи,
м-р **Гордана Јанкулоска, с.р.**